

O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASINING “TA’LIM TO‘G‘RISIDA”GI QONUNI VA UNING MOHIYATI

Termiz Iqtisodiyot va Servis instituti

Boshlang‘ish ta’lim yo‘nalishi 2-kurs talabasi

Alimardonova Zarifa Sherzodovna

zarifaalimardonova@gmail.com

Annotatsiya: Ushbu maqolada O‘zbekiston Respublikasining “Ta’lim to‘g‘risida”gi qonunining asosiy mazmuni, maqsadi va ahamiyati tahlil qilinadi. Qonunning asosiy tamoyillari, ta’lim tizimini rivojlantirishdagi o‘rni, shuningdek, unda belgilangan huquqiy asoslar yoritiladi. Maqola orqali o‘quvchi mamlakatimizda ta’lim tizimini tartibga soluvchi asosiy hujjatning mohiyati bilan tanishadi.

Kalit so‘zlar: Ta’lim, qonun, islohot, O‘zbekiston Respublikasi, ta’lim tizimi, huquqiy asos, rivojlanish.

Abstract: This article analyzes the main content, purpose and significance of the Law of the Republic of Uzbekistan "On Education". The main principles of the law, its role in the development of the education system, as well as the legal framework established in it are highlighted. Through the article, the reader will get acquainted with the essence of the main document regulating the education system in our country.

Keywords: Education, law, reform, Republic of Uzbekistan, education system, legal framework, development.

Аннотация: В данной статье анализируются основное содержание, цель и значение Закона Республики Узбекистан «Об образовании». Раскрываются основные принципы закона, его роль в развитии системы образования, а также установленные им правовые основы. Статья знакомит читателя с сутью основного документа, регулирующего систему образования в нашей стране.

Ключевые слова: Образование, закон, реформа, Республика Узбекистан, система образования, правовые основы, развитие.

Ta'lim tizimi har qanday davlatning ijtimoiy, iqtisodiy va madaniy taraqqiyotida hal qiluvchi omil hisoblanadi. Inson kapitalini rivojlantirish, yosh avlodni har tomonlama yetuk, bilimli, tafakkurli va vatanparvar qilib tarbiyalash, mamlakatning barqaror taraqqiyotini ta'minlaydi. Shu boisdan O'zbekiston Respublikasida ta'lim tizimini tubdan isloh qilish, uni xalqaro standartlar darajasiga ko'tarish davlat siyosatining ustuvor yo'nalishlaridan biri sifatida belgilangan.

Mazkur jarayonning asosiy huquqiy poydevori sifatida "O'zbekiston Respublikasining Ta'lim to'g'risida"gi qonuni muhim o'rin tutadi. Ushbu qonun ta'lim sohasida yagona davlat siyosatini yuritish, fuqarolarning bilim olish huquqini kafolatlash hamda ta'lim tizimini zamonaviy talablarga mos tarzda rivojlantirish maqsadida ishlab chiqilgan.

Prezidentning ta'limga oid fikrlari:

Ta'limning ustuvorligi: Ta'lim tizimidagi islohotlar O'zbekistonning kelajagi uchun muhim ahamiyatga ega. Prezidentning ta'kidlashicha, "kelajak avlodni tarbiyalash, ularning bilimli va barkamol bo'lib yetishishini ta'minlash — barchamizning muqaddas burchimizdir".

Yangi qonun mohiyati: Yangi qonun ta'limni isloh qilishga qaratilgan bo'lib, uning asosiy maqsadi – har bir fuqaroning ta'lim olish huquqini ta'minlash, ta'lim sifatini oshirish va uni jahon standartlariga moslashtirishdir.

O'qituvchi o'ri: Prezident o'qituvchi shaxsiga katta e'tibor qaratadi. Ta'kidlanishicha, "o'qituvchi — jamiyatning eng nurli shaxsi" va ularga hurmat-ehtirom ko'rsatish, ularning malakasini oshirish zarur.

Ta'lim-tarbiya birligi: Qonunning mohiyati ta'lim va tarbiyani birgalikda olib borishga qaratilgan. Bu o'quvchilarning nafaqat bilimli, balki vatanparvar, ma'naviyatli shaxs bo'lib yetishishini ta'minlaydi.

Kafolatlangan huquqlar: Qonun har bir fuqaroning ta'lim olish huquqini kafolatlaydi. Bu ta'limning hammasi to'liq hamda sifatli bo'lishini ta'minlaydi.

Qonunning yaratilish tarixi va yangilanishi

“Ta'lim to'g'risida”gi qonun ilk bor 1997-yil 29-avgustda qabul qilingan bo'lib, mustaqil O'zbekiston ta'lim tizimining asosiy huquqiy manbasi sifatida xizmat qildi. Mazkur qonun “Kadrlar tayyorlash milliy dasturi” bilan birgalikda mamlakatda yangi ta'lim tizimining shakllanishiga yo'l ochib berdi.

Zamon talablari, texnologik rivojlanish va global ta'lim tendensiyalarini inobatga olgan holda, qonunning yangilangan tahriri 2020-yil 23-sentabrda Oliy Majlis tomonidan qabul qilindi. Yangi tahrirda raqamli ta'lim, masofaviy o'qitish, nodavlat ta'lim muassasalari faoliyatini tartibga solish, xalqaro diplomlarni tan olish kabi yangi normalar belgilandi.

Qonunning maqsadi va vazifalari

Qonunning bosh maqsadi – O'zbekiston Respublikasida ta'lim sohasida yagona davlat siyosatini amalga oshirish, har bir fuqaroning sifatli va uzluksiz ta'lim olish huquqini ta'minlashdan iboratdir.

Asosiy vazifalar quyidagilardan iborat:

- ta'lim tizimini modernizatsiya qilish va raqamlashtirish;
- kadrlar tayyorlashning uzluksiz tizimini yaratish;
- o'qituvchilar maqomini yuksaltirish;

- ta'lim muassasalarida ilg'or pedagogik texnologiyalarni joriy etish;

- ta'limning insonparvar, demokratik va dunyoviy tamoyillarini mustahkamlash.

Qonunning asosiy tuzilmasi

Qonun X bob, 49 moddadan iborat bo'lib, quyidagi yo'nalishlarni qamrab oladi:

1. Umumiy qoidalar — asosiy tushunchalar, maqsadlar, tamoyillar va davlat siyosati yo'nalishlarini belgilaydi.

2. Ta'lim tizimi tuzilmasi — maktabgacha ta'limdan oliy ta'limdan keyingi bosqichlargacha bo'lgan uzluksiz tizimni tartibga soladi.

3. Ta'lim muassasalarining huquqiy maqomi — davlat va nodavlat ta'lim muassasalari teng huquqliligini belgilaydi.

4. Pedagog xodimlarning maqomi — o'qituvchilarning huquqiy, ijtimoiy va moddiy ta'minoti masalalarini yoritadi.

5. Ta'lim sifatini nazorat qilish — akkreditatsiya, attestatsiya va reyting tizimlari orqali sifatni baholashni ko'zda tutadi.

6. Xalqaro hamkorlik — xorijiy diplomlarni tan olish, qo'shma dasturlar va akademik almashinuvni huquqiy jihatdan mustahkamlaydi.

Qonunning mohiyati

“Ta'lim to'g'risida”gi qonunning mohiyati — inson salohiyatini rivojlantirish va bilimga asoslangan jamiyatni barpo etishdir. U ta'limni davlat siyosatining markaziy yo'nalishiga aylantirib, yoshlarning aqliy, ma'naviy va jismoniy jihatdan yetuk shaxs bo'lib voyaga yetishini kafolatlaydi.

Mazkur qonun ta'lim tizimida raqamli texnologiyalarni keng joriy etish, chet tillarini o'qitish sifatini oshirish, xalqaro hamkorlikni rivojlantirish, pedagoglarning maqomini

yuksaltirish kabi yo‘nalishlarda muhim o‘zgarishlarni yuzaga keltirdi. Shuningdek, qonun uzluksiz ta’lim konsepsiyasini mustahkamlab, insonning butun umr davomida bilim va ko‘nikmalarini yangilab borish imkonini yaratdi.

O‘zbekiston Respublikasining “Ta’lim to‘g‘risida”gi qonuni mamlakatning ilmiy, madaniy va iqtisodiy yuksalishining huquqiy asosidir. U ta’lim tizimida izchillik, shaffoflik, adolat va insonparvarlik tamoyillarini mustahkamlagan. Ushbu qonunning amaliyotga to‘liq tatbiq etilishi orqali O‘zbekiston xalqaro miqyosda raqobatbardosh, yuksak malakali, ijodkor va mas’uliyatli kadrlarga ega davlat sifatida rivojlanishda davom etmoqda.

Foydalanilgan adabiyotlar ro‘yxati:

1. O‘zbekiston Respublikasining “Ta’lim to‘g‘risida”gi Qonuni, 2020-yil 23-sentabr.
2. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2019-yil 29-apreldagi PF–5712-sonli Farmoni “O‘zbekiston Respublikasini rivojlantirishning beshta ustuvor yo‘nalishi bo‘yicha Harakatlar strategiyasi”.
3. Oliy va o‘rta maxsus ta’lim vazirligi rasmiy sayti: www.edu.uz.
4. Mirziyoev Sh.M. “Yangi O‘zbekiston strategiyasi”. – Toshkent: O‘zbekiston, 2021.
5. Karimov I.A. “Yuksak ma’naviyat – yengilmas kuch”. – Toshkent: Ma’naviyat, 2008.